

Տարեկան գիրքը 10 բուքի, կէս տարվան 6 բուք.
Առանձին համարները 5 կօպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Տիֆլիս, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տէլէց թող № 253.

ԱՐԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւտօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
8այստարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.
8այստարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչյուր բառին 2 կոպէկ.

ԲԱՑՎԱԾ Ե ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱԶԻԿԱՑ 1899 ԹԻԱԿԱՆԻ

ԱԾԱԿ

(27-րդ սրբ)

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵԿԱԴՐԱԿԱՆ ՀՐԱԳՐԻ

«ՄՇԱԿՔ» ԿԲ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ԲԱԺՄՆՈՐԴԱԳԻՒՆԸ. «Մ շ ա կ ի» տարեկան գինը 10 լուրջի է, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսկ'նը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 լուրջի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒԹՅՈՒՆԻԹԻՒՆ. Ա յ ե ր ի կ ա յ ի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպա, ի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժա-

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԴՐԱՍԱՆԸ (Բազարնայա և Բարօնուկայա
Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, և առաջ
ծրաբներ ուղարկելու, պէտք է դիմել Տեսուեալ Հասցեով. **ԹԻՖԼԻՍԸ, ԹԵ**
ԽԱԿ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԵ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Անհատական բարեգործութեան նշանակութիւնը. Ուրախալի կը լինէր.—Ներփին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կեանքի ըննադատութիւնը. Նամակ Բաժումից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏՍ.ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նոր դասակարդի կեանքից. Նամակ Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԴԻՐՆԵՐ.—ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. —ԲԱՆԱՍՏՐԱԿԱՆ. Տասը տարի գիւղում:

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՆՇԱՆԱ- ԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ոուսաստանի մի քանի նահանգներում տիրող կարօտութիւնը և ազգաբնակութեան՝ կրած տառապանքը անբերրիութեան պատճառով, ոչ միայն չէ նուազով կամ իրեղէններով մեծ շնորհակալութեամբ կընդունվի: Թէ ո՞քան մեծ է աշեալը, երեսում է նրանից, որ նոյն իսկ պաշտօնական տեղեկութիւնները վկայում են, որ գիւղերում գտնվել են ընտանիք-

ներ, որոնք ամբողջ երկու օրով ոչինչ չեն կերել և մնացել են առանց մի կտոր հայի: Այդ վիճակը շարունակվում է, ի հարկէ, և այժմ:

Եւ ահա՝ այդպիսի մի կրիտիկական րօպէին, երբ թէ՛ կառավարութիւնը և թէ հասարակութիւնը պէտք է լարեն իրանց բոլոր ոյժերը՝ միահամուռ և համերաշխ գործակցութեամբ աղէտի առաջն առնել, ամերել տառապող ազգաբնակութեան ցաւըրը, ռուսաց մամուլի մէջ ձայներ են լսում, թէ անհատական բարեգործութիւնը, մասնաւոր օժանդակութիւնը անզօր է մաքառել այդպիսի մի մեծ և համատարած աղէտի գէմ, այլ միակ իրական միջոցը՝ պետական օգնութիւնն է. պետութիւնը միայն իր կազմակերպված ահագին ոյժերով կարող է կռւել այնպիսի մի հզօր թշնամու դէմ, որպիսին հանդիսանում է սովոր:

Տառապեալի համար բացի նիւթական աջակցութիւնից մեծ նշանակութիւն ունի և բարոյական աջակցութիւնը, որ կարող է հայթայթել միայն մասնաւոր, անհատական բարեգործութիւնը: Աղետից հիւժված, մաշված, տանջված սրտի համար բարոյական մեծ միխթարութիւն և սփոփանք է տեսնել՝ որ մերձաւորը, ընկերը չէ մոռացել նրան, մտածում է, եղբայրական կարեկցութիւն է ցոյց տալիս. այդ բարոյական աջակցութիւնը, եղբայրական կարեկցութիւնը մի զովարար սպեղանի, բալասան է այրվող վերքի համար: Հենց այդ տեսակէտից էլ ըմբռնել է գործը «Կարմիր Խաչ» ընկերութիւնը՝ հրաւիրելով նուիրել նոյն իսկ կոպէկանոց իրեր և բարոյական մեծ նշանակութիւն տալով անհատի լումային պետական միլիոնների հետ միասին: Վերջապէս, մենք կարծում ենք, որ անհատական բարեգործութիւ-

Ոչ մի տարակոյս չը կայ, որ պետական օգնութեան նշանակութիւնը և ոյժը ահազին է, որ լայնածաւալ ժողովրդական աղետների դէպքում նա է հանդիսանում միակ արտգ և անմիջական միջոցը՝ աղետի առաջն առնելու համար. սակայն միւս կողմից անկասկած է և այն, որ մասնաւոր աջակցութիւնը, անհատական բարեգործութիւնը, եթէ չը կարողանայ նիւթական մեծ օգնութիւն հասցնել տառապեալներին, կարող է բարոյական ահազին նշանակութիւն ունենալ: Անհատական, մասնաւոր բարեգործութեան բարոյական ոյժը՝ առողջ և մեծ ոյժ է: Համաձայն ենք այն կարծիքի հետ, որ արտայայտում են մի քանի անձննոր ռուսաց մամուլի մէջ, թէ մասնաւոր հանգանակութեամբ հաւաքված մի կամ երկու միլիոն բուրյի գումարը մի կաթիլ ջուր է ընդհանուր աղետի ծովի մէջ, երբ հարիւրաւոր միլիոններ են պէտք աղէտը դարմանելու համար, իսկ այդ հարիւրաւոր միլիոնները կարող է հայթաթել միայն պետական օգնութիւնը. սակայն այդ կարծիքը շօշափում է միայն խնդրի մի կողմը՝ նիւթականը, անտես առնելով բարոյական կողմը:

Նը ևս, եթէ զեկավարվի և կազմակերպվի, ինչպէս հարկն է, նոյն իսկ նիւթական կողմից կարող է օժանդակիչ մեծ ոյժ լինել պետութեան համար:

ՈՒՐԱԽԱԼԻ ԿԸ ԼԻՆՔԻ

ՈՒՐԱԽԱԼԻ ԿԸ ՀԻՆՔՐ

Հէնց որ Անգլիան աֆրիկեան հարցում
ոյց տուեց իր սարսափելի ձիրանները,
իրանսիան հարկադրված եղաւ խոհեմու-
թեան դիմել, որը և հարկադրեց նրան
լիջել Անգլիային: Նոյն խոհեմութիւնն
այժմ տարածում է ֆրանսիական հասա-
ւակութեան մէջ մի միտք, որից պիտի
նցվեն Գամբետայի ոսկորները գերեզ-
մանում: Ֆրանսիացիներն այժմ ասում են,
որ Անգլիան իրանց մշտական թշնամին է,
ուսկ Գերմանիան՝ ժամանակաւոր թշնամին.
Հշտական, ահեղ թշնամու դէմ կռւելու
համար պէտք է մօտենալ ժամանակաւոր
թշնամուն, այնքան բարեկամանալ նրա
հետ, որ կարելի լինի միասին, թե թեկի
ուուած, զսպել ծովերի հպարտ թագու-
հուն: Սա մի նշանաւոր երևոյթ է, որ,
ակայն, նոր չէ: Անգլիատեցութիւնը իբրև

(ՑԵՂՈՒԹԻւններ)

—

Եւ հասկացայ, որ միայն կերպությ
գլխուղեղը ապրելլ անքարժան է մարտ
կային բանականութեան; Այսպիսի մի
կանոն սահմանեցի ինձ համար. Եթէ
ըստ միաբան կը թել ես, իը թէ՛վ և ուրբ
ու.

շինը, քո մերձաւորինը, և այն ժամանակ քո կերանքը մի հետք կը թողնի...
Պատապէնկօ:

תְּמִימָנֶה *מִלְבָד* *מִמְמָא* *מִמְמַבֵּד*

Բաղդ ունենալով ամբողջ տասը տարիներ անցնելու հայրենի քաղաքիս աղմկալի, բայց ինձ համար գոնէ աննիվթ կեանքից հեռու, հեռաւոր ու խող անկիւնում, Թիւրքիայի հալածանքից ու սարսափներից փախած, մի շատ ընդունակ ու աչքաբաց հայ ժողովրդի մէջ, աւելորդ չեմ համարում ծանօթագնել ձեզ ժողովրդի ոչ ծօլսոյի, ոչ Գլէք Աւապէնսկու և ոչ Էլուրիշ որ և է հեղինակաւոր ուսւա հնարօղնիկա գրողների գրուածքների հետ և ոչ Էլ մի տեղեկութիւն ունեի նրանց ուղղութեան ու գրծունէութեան վրա, որ ասեմ թէ ոգևորութիւնս նրանցից լինէք: Ուզում էի զնալ հէնց այնպէս, ինձուինձ. ոչ ոք ինձ չէր ասել. սիրտս էր այդաւու ասում:

բով ու հոգացողութիւնով։ Թւում էր ինձ, թէ ինչ որ մի պարտք, մի ձայն, մի հառաջանք սարերից, ձորերից ձայն է տալիս, կանչում, վրդովում է ինձ։ Պէտք էր գնալ, պէտք էր մտնել նրանց մէջ, պէտք էր օդնել նրանց։ Եւ ահա վճռում եմ գնալ գիւղ և ապրել այնտեղ։

Ճիշդ է մանկութիւնս գիւղում չէր անցել և ես բաղդ չէի ունեցել գիւղում ծնվելու, բայց տեսածս, լսածս, կարդացած էլ հերիք էր, որ մտաւոր, մի ազօտ գաղափար կազմէի այն սոսկալի խեղճութեան ու խաւարի վրա, ուր ապրում, տանջվում է գիւղացին։ Ամեն օր աշքիս առաջն էին քաղաք եկող-գնացող գիւղացիներ և պանդխտութեան եկած հազարաւոր զարիբ մշակներ, որոնք նոյնակէս գիւղերից են լինում եկած, ոմանք այնտեղ տիրապ խեղճութիւնից փախած, ոմանք էլ՝ հայրենի երկրի հալածանքից ու սարսափներից։ Նրանց ամենօրեայ ժամը աշխատանքը, նրանց խեղճ ու աղքատիկ կեցութիւնը, նրանց մաշած ու հարիւր տեղից կարկտած հագուստը, միամիտ ու երկչուտ հայեացքները և այրված ու խորոված սրտերից բղխած խաղն ու լացը—ակամայ յիշեցնում էին մարդուս, որ ընդհանուր, հասարակական թշւառութեան ժամանակ՝ մարդ չէ կարող և իրաւունք չունի երջանիկ լինելու, որ բացի մեզանից պէտք է գոնէ մի քիչ էլ ուրիշների վրա մտածել։

կացնել, այդ մտածմունքները կարող էին նույիր վել միայն չարբաշ, աշխատաւոր գիւղացուն Այն ժամանակները, գոնէ մեզանում, ժողովրդասիրական զաղափարը հիմնված էր ամբողջապէտ գիւղի ու գիւղացու վար։ Սիրել գիւղը, մտածել և օդնել գիւղացուն՝—այդ կը նշանակէր սիրել ազգը, սիրել ժողովուրդը, սիրել մարդկութիւնը Այն ժամանակները գոնէ բոլորովին այդպէս էր և հիմա էլ զեռ մասսամբ այդպէս է։

Բացի այս զուտ բարյական պատճառներից աւելորդ չեմ համարում յիշել և մի-երկու հանգամանք։ Մէկն այն է՝ որ ես այնքան էլ շատ առողջ մէկը չը լինելով, տրտմաղրփած էի ընդունել, որ այնտեղ, գիւղում, մայր-բնութեան ծոցում առողջութիւնս աւելի շուտ կարող է վերականգնվել. երկրորդ՝ որ այն ժամանակ և հիմա էլ ես սասարիկ սիրում էի ընդունել, և դրա չափ ու թերևս դրանից էլ աւելի՝ անկախ ու ինքնուրոյն կեանքը։ Խոկ այդ բոլոր բարիեները կարելի էր գտնել ու լիովին վայելել միայն գիւղում. գոնէ աւելի, քան ուրիշ որ և է տեղսաւ։

Վերջապէս այսքանը զիտեմ, որ ես յափշտակ-ված էի գիւղով։ Հոգով, մարմնով ուզում էի թուչել, ընկնել գիւղը, ժողովրդի մէջ։ Վճռել էի անպատճառ զնալ գիւղ։ Ուզում էի մօտից աշքովս տեսնել, ականջով լսել ինչ կայ, ինչ չկայ գիւղում. ինչպէս է ապրում գիւղացին ինչի է նա խեղճ. ինչ է մտածում. ինն է նր

Եւ այն ժամանակները, սրանից տարիներ առաջ, ուժուունական թւերի սկզբներին, երբ արդիւնաբերութիւնը զեռ նոր-նոր էր սկսում քայլեր անել մեր երկրում և չուներ մին ծաւալը, ինչ որ ունի հիմա, ուրեմն և չը կար այն բանաւոր մասսան, որ մի կտոր հայի համար դատապարտված է իր օրը մրի ու կեղտի մէջ անցրան պակաս: Խոկ թէ ինչի էի ուզում, ով էր ինձ ասել, այդ ես չը գիտեմ, չեմ յիշում և չեմ էլ կարող հաշիւ տալ:

Հասարակութեան անդամներից ոմանք օգնէին
վարչութեանը այդ հանդամանքներում։ Ժողովա-
կաններից շատերն արձագանք տուին վարչու-
թեան կոչին և յօժարակամ ցանկութիւն յայտ-
նեցին կամաւոր նուէրներով օժանդակել վար-
չութեանը՝ ձմեռվայ ընթացքում տառապեալ
ընտանիքների օդութեան գործում։ Յ. Ք.

ՆԵՐՔԻՆ ՀՈՒՐԵՐ

Ներսիստեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը, մանրամասնորէն պարզելով հանգուցեալ Խիթարեանի հաշիները, գտաւ, որ ընդամենը հանդուցեալ թողել էր, տոկոսներով հանդերձ, 30,755 րուբլի, որոնցից հանելով զանազան նպատակների համար յատկացրած գումարները, մնում է որդեգիրներ պահելու համար՝ առ 1-ն յունվարի առաջիկայ 1899 թի, 21 հազար րուբլի։ Կոտակի զօրութեամբ որդեգիրները պէտք է լինեն Ներսիստեան դպրոցի աշակերտներից և պէտք է սովորեն։ Ռուսաստանի բարձրագոյն դպրոցներում:

Սենք յայտնել էինք, որ Թիֆլիսի քաղաքային գուման վերջացրեց բելգիական Անանուն ընկերութեան դաշնապրի ընտութիւնը; Պումայի վերջին նիստում ձայնաւոր Ա. Եւանդուլօվ ներկայացրեց առանձին կարծիք, որի մէջ նա առաջարկում է խնդրամատոյց լինել իշխան կառավարչապետին՝ թոյլ տալու յետ գնել ձիաքաշի գիծը այն նպատակով, որպէս զի նորից մրցութեան հրաւիրվեն զանազան առևտուրական հիմնարկութիւններ ձիաքաշը շահագործելու համար:

Մեզ հազորդում են, որ կիրակի օրը, ամսիս
15-ին, Զրկինենց եկեղեցու ծխականները երկ-
րորդ անգամ հրաւիրված էին՝ եկեղեցու համար
նոր երէցփոխ ընտրելու. բոլոր ծխականները
միաձայն խնդրեցին նախկին երէցփոխ պ. Գէորգ
Խաչատրեանցին՝ դարձեալ ստանձնել երէցփոխի
պաշտօնը, քայլ պարոնը հրաժարվեց քուէ ար-
կուելուց: Այնուհետև ծխականները, չնորհակա-
լութիւն յայտնելով նախկին երէցփոխին, միա-
ձայն նոր երէցփոխ ընտրեցին պ. Մկրտիչ Տէր-
Մկրտչեանցին:

Մեր ընթերցողներին յայտնի է, որ երկու տարրուց յետոյ լրանում է ռուսաց զօրքերի Կովկաս մանելու հարիւրամեակը և որ այդ եղելութիւնը յաւերժացնելու նպատակով Թիֆլիսի քաղաքագլուխ Գ. Եւանդուլօվ առաջարկել էր կազմել Թիֆլիս քաղաքի պատմութիւնը: Քաղաքագլուխը հրամարել էր զանազան անձանց և ուղրավայրի հետ միասին նիստեր կազմելով մշակել պատմութեան ծրագիրը: Դուման իր վերջին նիստում, քննելով խնդիրը, որոշեց հարիւրամեակի տօնելու զանազան ձևերը մշակել առանձին յանձնաժողովի ձեռքով, որի քննութեան առաջարկ է պատմութեան ծրագիրը: Առաջիկայ նիստում պէտք է տեղի ունենայ յանձնաժողովի անդամների ընտրութիւնը:

Նոյեմբերի 18-ին, չորեքշաբթի, արքունական
թատրոնում օպէրային խումբը ներկայացրեց
«Հովհաններ» օպէրան՝ Թիֆլիսի առաջին գլմ-
նադիայի 8-րդ դասատան չքաւոր աշակերտների
օգտին։ Տիկին Մարտեղօնի՝ Մարգարիտ Վա-
լուայի գերում, Գվերցի՝ Բառլի և Զիրօտո՞
Մարտէյի գերում մեծ աջողութիւն ունեցան.
Թատրոնը կատարելապէս լի էր և զուտ արդիւն-
քը 800 բուբլից աւելի։

Մեկ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի այգեգործական դպրոցի տեսչի պաշտօնն ստանձնելու համար ստացվել են, բացի «Մշակի» մէջ յիշածներից, դարձեալ մի քանի խնդիրները: Ցանկացողների թիւը ներկայումս հասել է տասնութիւ: Նրանց մէջ կան լուրջ թեկնածուներ, որոնք ունեն թէ տեսական և թէ գործնական պատրաստութիւն: Հաւանական է, որ նրանցից գերադասութիւն ստանայ Մալտա, որ ուսումնասիրել է այգեգործութիւնը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում՝ և շատ տարիներ զենապահել մասնառեալական: Ես Բայ Ռեն:

Այսօր, ուրբաթ, նոյեմբերի 20-ին նշանակված է կովկասեան իրաւաքանական ընկերութեան նիստը, որի պարագաներներն են տարեկան գործունէութեան տեղեկագիրները և յայտնի հիպնոտիզեօր Ֆելդմանի զեկուցման ընթերցանութիւնը՝ «Հիպնօտիզմի և ներշնչումների մասին իրաւաբանութեան մէջ»:

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, «Հի որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրու մէջ:

զված են տեղական լեռնցիներից։ Բայց Քանի մը, վերոյիշեալ դպրոցը հիմնարկելու հական և նույիրված ուրիշ գումարներ։ Կը պակսի սմախմբուած

բերդին ետե, երկուքն ալ վայելուչ էց: Փասիցս այցելած եմ այդ հասները. շատ հոգ ու խնամք կը տառն ու որբուժներուն մաքրութեան, բարեկրթութեան. ուստիմ կը ստաղերու բողոքականաց վարժարան-

առաւել ևս զօրացաւ: Մեր հայրենակիցները բազմաթիւ են այստեղ և լի աստուածազդեցիկ զգացումներով: Սուլթանն՝ ինքնայօժար կամօք իմ սեփականութեանս նուիրեց գետին մը, զոր ես մեր գերման կաթոլիկներուն նուիրեցի, հնուեկեղեցի մը հիմնելու համար: Իմ կաթոլիկ հպատակներս կարող են անու իմաստասիրեն, մե-

բայց խիստ կարևոր բան մը միայն սոյ՝ ինչպէս նաև Խարքերդի մէջ համբւա բազմաթիւ որբերուն համար; ուղղական Ազգ. Վարչութեան կողմէ ցիչ մը յատկացուի, գոնէ օրը ժամ այդ որբերուն կրօնի դաս աւանդել աթ ու կիրակի օրերը եկեղեցի աշանոնք, որ չօտարանան իրենց մայիշն ու չմոռանան անոր ծէսերն ու նները:

իրենց կրօնական շահերն որբան մեծ տեղ մը բռնած են սրտիս մէջ և թէ որ աստիճան կը պաշտպանեմ: Թող ուրախութեամբ և զեղուն օրնութեամբ վայելեն:

թեանց վրայ մէկմէկու տեղեկութիւններ կուտան: Մալտայէն և Պունուզէն անցնելով Աղեքսանդրիա ապաստանող անսարխիստ մը ձերբալուած է, որ ըստ ինքեան, ինչպէս կը պատմեն, առաջանաւու ու ի հետու մի հայութիւն ու

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

սրութաղէս, սոյսաբարի շ-ըս
կան ս. Փրկիչ նորակառոյց եկեղեց-
ն հանդէսն աւարտելէն յետոյ՝ Վիլ-
յովեցոյ մէջ, համառօտ բանախօսու-
ով՝ ըսեր է՝ թէ «Լոյսը Երուսաղէ-
ու և անոր լուսաւորութեամբն է, որ
զովուրդը մեծ և փառաւոր եղաւ,
որ գերմանական ազգին ներշնչեց
երն՝ անձին իսկ զոհողութեամբ:
մէջ, մօտ երկու հազար տարի ա-
պին բալանդակ յոյսը կազմոյ ձայ-
լերստին կ'որոտայ—«Խաղաղութիւն

աւախօսութենէն յետոյ, կայսրը, նո-
նախնեաց ուխտը՝ ըսեր է.
տունս՝ կուզեմք ծառայել Տիրոջ։»
Ներկաներուն յորդոր կարդալով որ
լիստն ու երգումն իրենք ալ ընեն,
—ըսեր է—յերկնից, որ ապաւինու-
ստուած, սէր առ ընկերն, և աշ-
նեղութեանց համակերպելու հետ,
ան մէջ յարատեսութիւն, ամենէն
երը լինին գերման ժողովուրդեան
բեղմնաւորութեամք արգասաւորի,
ուկան եկեղեցւոյ մէջ, Հոգի խաղա-
նաւուան մօտ, այն վայրը զոր Հա-
ճնուէր բարեկամ՝ Վիլհէլմին նուի-
այդպիսի խոստովանութիւն մը, խիստ ծան
հետեանըներ յառաջ կը բերէ, —պատասխաներ
են անխոռվ եղանակաւ, թէ փրենք անար-
խիստներ են և անարխիստներու պրօպականդը
կը հաստատենա։ «Զմեզ ուր որ կուզէք, հոն
խրկեցէք»—ըսեր են—ոչ ձեր բանաւերէն կը
վախնամք՝ ոչ ալ ձեր օրէնքներէն։ Ի վերջոյ
հիւպատոսն հարցուցեր է անոնց, թէ կը փա-
փազին որ իրենց վրայ դրուած խստութիւնները
թիչ մը թեթենան և թէ իրենց անկողինները
տրուին, գետնի վրայ այնպէս մերկ չի պառկե-
լու համար», —«Ձեր կեղծ մարդասիրութեանը
ընաւ պէտք չունիմք», պատասխաներ են։
Նըր Վիլհէլմ կայսրը Պօլիս էր, փափագ յայտ-
նած է սուլթանին, որ իր մասնաւոր ծախսով,

Հազար քառակուսի մէտր տարածու-
որուն համար կ'աւանդեն եղեր, թէ
նայ ննջման տեղն է։ Գերմանիոյ
պէս զրած էի արդէն, այդ հողին
յետոյ՝ անմիջապէս հետևեալ հեռա-
-է Հռովմի պապին.

սուցուի կը լրացր յայտնելու թեան, թէ չնորհիւ մարդասիրուն կայսերական վեհափառութեան՝ ստացայ, Երուսաղէմի մէջ, այն կը կոչուի «Ննջումն ս. Կուսին», և ուշի իբրև ապացոյց իւր անձնական մանեանց, առ մեծամուն բարեկամն իւր՝ Վիլէէլմ Ա կայսր Գերմանիոյ և թագաւոր Պրուսիոյ և առ կայսրուհին Ագուստա Վիկտօրիա, և յիշատակ փոխադարձ և անալլայլի բարեկամութեան և այցելութեան նոցին կայսերական վեհափառութեանոց:

Յայտնի է որ Վկլէկմ կայսրն ու կայսրուհին երկու օր մնացին Դամասկոսի մէջ և այցելեցին նաև Բալբէկ։ Երկու օր ալ Քէրուդ մնացին, ուր փառաւոր և կայսերական ընդունելութիւններ եղան։

Սուլիմանը՝ Ալղազ-Փէօշկէն գուրս չենելով
հանդերձ, թէ Դամասկոսի և թէ Բէրուդի մէջ՝
երկու անգամ փառաւոր ճաշ տուաւ նոցին վե-
հախառութեանց։ Սեղանն երկու հարիւր հոգինց
էր, խոհարաններն ու սեղանին ոսկեղէն և ար-
ծաթեղէն բոլոր սպասներն ու ծառայողները
մայրաքաղաքէս զրկուած էին։

թղթէմ Ա, գործառ այլքան մարդասիրութեան, զոր ցոյց տուալ իրեն՝ թուրքերու խալիքան, և այսքան մեծաքանակ և թանկագին նուէրնու՝ զորս ստացաւ, վեհափառօքէն նուիրեց՝ իր զանակից Աբդիւլ-Համիդին՝ երկու ար-

Պիլէլմի տուած նուէրներուն մէջ մանաւանդ պղնձեքանդակը՝ բաւական խօսքերու նիւթ եղած է մոլեռանդ թրքաց մէջ։ Վիլէլմի այս նուէրն իբրև ծանր անարգանք մը կը նկատեն ընդդէմ սուլթանին և իսլամական կրօնին։ «Ծննդ»

